

Information om miljö och hälsa i förskola, skola och fritidshem

Inledning

Du som driver en skola, förskola och/eller ett fritidshem har ansvaret för att verksamheten inte orsakar skada på människors hälsa eller miljön. Detta finns beskrivet i miljöbalken och dess följdlagstiftning. Som ansvarig för verksamheten måste du ha de kunskaper som krävs för att uppfylla bestämmelserna i miljöbalken. Syftet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling så att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. FSP Bygg och Miljö ansvarar för tillsyn av skolor, förskolor och liknande enligt miljöbalken och livsmedelslagen. FSP Bygg och Miljö bedriver kontinuerligt tillsyn t.ex. i form av projekt, tillsyn kan även ske utifrån klagomål. Enligt miljöbalken ska kommunen ägna särskild uppmärksamhet åt lokaler för barnomsorg och undervisning. Syftet är att förebygga ohälsa hos barnen som vistas i lokalerna.

Anmälan enligt miljöbalken

Enligt 38 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska den som startar en skola, förskola eller liknande göra en anmälan till FSP Bygg och Miljö. Anmälan ska inkomma minst 6 veckor innan verksamheten ska starta. För anmälan utgår en handläggningsavgift. Om verksamheten startar innan anmälan till FSP Bygg och Miljö gjorts kan en miljöstraffavgift komma att tas ut. För tillsynen tas en avgift ut årligen. Avgiften är antagen av Kommunfullmäktige. Blankett för anmälan att starta skola och förskola och liknande finns på www.alvesta.se. Den går även att beställa på 0472-150 00.

Egenkontroll enligt miljöbalken

Skolor och förskolor m.fl. omfattas av förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll. Verksamheten ska ha en skriftlig fastställd fördelning för vem som ansvarar för de frågor som gäller miljöbalken. Verksamhetsutövaren ska även fortlöpande undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Finns kemiska produkter som kan innebära risker ska dessa förtecknas.

Egenkontrollprogram utformas av verksamhetsutövaren och ska kunna uppvisas vid förfrågan från myndigheten. Egenkontrollprogrammet bör bestå av en sammanställning av vilka dokument (rutiner, system) som finns och vara samlade på ett ställe. För förslag på vad som kan ingå i ett egenkontrollprogram se dokumentet förslag på innehåll i egenkontrollen.

Lokalisering

Skolor, förskolor och liknande bör inte placeras i anslutning till gator med mycket trafik, industriområden, parkeringar eller liknande ur säkerhets-, buller- och luftföroreningsaspekt. Avstånd till kraftledningar bör vara ca 50-100 meter då magnetfälten i lokalerna ej bör överstiga 0,4 μ T (mikrotesla). Då lokaler ska inrymmas i bostadshus är det viktigt att tänka på placering och utformning med hänsyn till grannar. Extra ljudisolering kan behövas. Barnomsorgslokaler i bostadshus bör ha egen ingång och separat barnvagnsförråd. Barnomsorgslokaler ska aldrig placeras ovanpå bostäder.

Lokalyta och toaletter

Barn ska ha tillgång till tillräcklig vistelseyta inomhus. En rekommendation är mer än 7,5 m² per barn. I den ytan ska ej utrymmen såsom förråd, städutrymmen, personalrum mm inräknas. I en öppen förskola kan man acceptera en något mindre yta. Utrymmen bör finnas för torkning av våta kläder. Ytorna bör vara släta, täta och lätt rengörbara. Väl utformade entréer minskar städning och slitage. 3-stegs modellen rekommenderas;

1. grovavtorkningsmatta, t.ex. grovgaller eller skrapmatta som tar bort de grövsta partiklarna, snö och slask.
2. borstmatta, ”gräsmatta”, för renborstning.
3. textilmatta, som tar bort den sista fukten. På detta sätt kan städkostnader reduceras och golvslitaget minska.

En bra rekommendation på antalet toaletter är en toalett per 10-15 barn samt separat personaltoalett. Om det finns fler än ett våningsplan bör alla våningar utrustas med toalett. Om verksamheten faller inom livsmedelslagens tillsynsområde bör kökspersonal ha separat toalett. Köket får inte vara ett genomgångsrum. På förskolor med småbarn ska det finnas skötbord med tillgång till rinnande varmt vatten. Toalettutrymmen bör vara utrustade med hållare med

flytande tvål samt engångshanddukar. Städutrymme ska vara försett med tappställe för varmt och kallt vatten samt utslagsvask. Det bör finnas städutrymme för varje våningsplan

Utemiljö

Utemiljö är viktig för barnens välbefinnande och ur ett strålskyddsperspektiv. Barn ska skyddas från solinstrålning. Det bör finnas god tillgång till skugga på gården. Förskolors gårdar ska vara inhägnade och väl avgränsade.

Ljudnivå

Lokalerna ska vara utformade så att buller ej överstiger gällande rikt- och gränsvärden såväl inomhus som utomhus. Riktvärden inomhus är 30 dB (A) ekvivalent ljudnivå och 35-45 dB (A) maximal ljudnivå. Ljudnivån från t.ex. barnomsorgslokaler till bostadsrum i intilliggande lägenhet får ej överstiga 30 dB (A), ekvivalent ljudnivå och 45 dB (A), maximal ljudnivå inomhus. På uteplatser får bullernivån ej överstiga 55 dB (A), ekvivalent ljudnivå och 70 dB (A) maximal nivå. Utrymmen där barn kan vara högljudda bör anpassas efter detta, med t.ex. ljuddämpande tak, filtassas under stols- och bordsben och minskning av hårda ytor. För att uppmärksamma eleverna på höga ljudnivåer kan man införskaffa ett ”öra”, soundear, som i färger visar hur hög bullernivån är.

Luftkvalitet

Lokalerna ska utformas så att luftkvaliteten är god i rum där personer vistas mer än tillfälligt. Ventilationen bör vara fläktstyrd till- och frånluft för att garantera ett uteluftsflöde på minst 7 l/s och person samt ett tillägg på minst 0,35 l/s per m² golvarea. Koldioxidhalten är ett mått på hur ventilationen klarar av personbelastningen i rummet. Koldioxidhalten ska inte varaktigt överstiga 1 000 ppm vid normal användning. Om koldioxidhalten är högre kan det bedömas som en olägenhet för människors hälsa. Har ventilationen filter är det viktigt att dessa byts regelbundet.

Fastighetsägaren är skyldig att regelbundet kontrollera fastighetens ventilationssystem med hjälp av en behörig besiktningsman. Det kallas för OVK, obligatorisk ventilationskontroll, och för skolor samt förskolor ska ventilationssystem kontrolleras vart tredje år. Tänk på att en godkänd OVK inte är en garanti för att ventilationens luftflöden är anpassade efter det antal personer som normalt vistas i lokalen. Det är viktigt att vädra regelbundet och därför bör

det finnas öppningsbara fönster i samtliga rum. Det effektivast är att vädra med korsdrag, dvs. vidöppna fönster under kort tid.

Temperatur

Lufttemperaturen i lokalen bör ligga mellan 20-23°C. Golvtemperaturen ska vara lägst 18°C. Lufthastigheten bör ej överstiga 0,15 m/s. För hög temperatur i rummen kan orsaka obehag och solavskärmning bör därför finnas i form av markiser.

Fukt och lukt

Fuktskador i byggnader kan orsaka hälsoproblem. Fukt kan orsaka tillväxt av mögel och bakterier som avger kemiska ämnen till luften. Synlig tillväxt eller mikrobiell lukt kan bedömas som olägenhet för människors hälsa. Fukt- och luktskador ska alltid utredas och åtgärdas. Var observant på missfärgningar, avvikande lukt och bubblor i mattor. Gamla fuktskador som ej åtgärdats eller är felaktigt åtgärdade kan också orsaka hälsoproblem.

Radon

I skolor och förskolor ska radonhalten inte överstiga 200 Bq/m³. Radon är en gas som kan komma ifrån byggnadsmaterial eller ifrån marken. Den kan ge upphov till lungcancer. Radongashalten ska kontrolleras minst var 10:e till 15:e år.

Varmvatten

Vattentemperaturen ska vara tillräckligt hög för att minimera tillväxt av legionella. Temperaturen vid tappställen ska vara minst 50 grader. Vattnet i varmvattenberedaren (om sådan finns) ska hålla minst 60 grader. Vid tappställen som små barn använder själva får varmvattnet högst vara 38 grader pga. skållningsrisken.

Ljus

Rum där personer vistas mer än tillfälligt ska ha god tillgång till direkt dagsljus. Fönster bör utformas så att det blir möjligt för barnen att se ut. Därför bör ej källarlokalerna användas som barnomsorgslokaler. Som schablonvärde gäller att fönsterglasens area i ett utrymme ska var minst 10 % av golvarean. Allmänbelysning i ett klassrum bör uppgå till minst 300 lux.

Städning

Lokaler där barn och personal vistas stadigvarande bör daglig städning genomföras. Hygienutrymmen ska städas dagligen. Gymnastiksalarna som hyrs ut kvällstid bör städas efter uthyrning. Att lokalerna är lättstädade underlättar arbetet med att städa och se alltid till att plocka undan material innan städningen genomförs. Vägghästa och takhöga skåp minimerar dammsamlingen.

Det bör finnas ett rengöringsprogram, där städmetoder och kemikalieval framgår. Även hur ofta, var och vad som skall städas ska framgå av programmet så att personalen kan följa upp städningen. Städfrekvensen bör vara verksamhetsanpassad. Städfrekvens är av större betydelse än städmetod enligt vetenskaplig studie. Storstädning bör ske fyra gånger om året. Utformning av entréer är viktig så att smuts i onödan inte dras in i lokalen (se ovan).

Smittskydd och hygien

Det bör finnas fasta rutiner för handtvätt och personlig hygien för både personal och barn. Hygienrutiner ska finnas för t.ex. blöjbyte, toalettbesök och måltider. Det bör finnas rutiner för hur man gör vid infektioner, hur leksaker rengörs m.m.

Avfall

Sophantering ska ske på ett sådant sätt att det inte uppkommer några olägenheter. Farligt avfall ska tas omhand på rätt sätt och det får inte blandas med hushållssopor. Frågor rörande avfall besvaras av tekniska kontoret och ARAB. Lämplig placering av kompostbehållaren är utomhus eller i separat utrymme, Blankett för anmälan om kompost finns i på hemsidan www.alvesta.se. Den går även att beställa på 0472-150 00.

Allergi

Antalet allergier ökar kraftigt och barnen är tyvärr speciellt drabbade. Höga krav ska ställas på inomhusmiljön. Den miljö som är bra för allergiker är också bra för alla. Lokalerna ska vara välstädade och ha bra ventilation. Regler för hur man ska minska allergen bör tas fram, t.ex. regler för växter, parfymer, rengöringsmedel, byte av kläder om man har pälsdjur hemma.

Tobaksrökning

Rökning är förbjuden i lokaler som är avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem.

Tillsyn enligt miljöbalken

FSP Bygg och Miljö utövar tillsyn i skolor och förskolor enligt miljöbalken. För tillsynen tas en avgift ut årligen. Om det framkommer att åtgärder behöver vidtas för att hindra uppkomsten av olägenhet för människors hälsa, eller för att undanröja sådan olägenhet, kan FSP Bygg och Miljö ingripa med stöd av miljöbalken. Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. FSP Bygg och Miljö får meddela de förelägganden och förbud som behövs för lagens efterlevnad. Den som bedriver en verksamhet är skyldig att vidta åtgärder som skäligen kan krävas.

Andra tillstånd

Ändrad användning av byggnad eller nybyggnation kräver bygglov/byggnämnan. Ansökan görs hos Bygg och Miljö, hos byggnadsinspektören. Även andra myndighetskontakter kan vara nödvändiga, t.ex. brandskyddsmyndigheten.

Hanteras livsmedel i lokalen ska verksamheten registreras hos FSP Bygg & Miljö minst två veckor innan verksamheten påbörjas. Registrering av livsmedelsanläggningar är ett separat ärende som handläggs av FSP Bygg och Miljös livsmedelsinspektörer.